

Ngày Tháng Buồn Hiu

Ngọc Ánh

Phụ Bản

NHẬT KÝ MỰC TÍM

Đây là những suy nghĩ của cô học trò nhỏ nhìn miền Nam tả tơi sau biến động 30/4/75. Xã hội chủ nghĩa đã biến đổi toàn bộ cuộc sống của người dân và đẩy họ vào bước đường cùng của đói nghèo, áp bức, bắt công... Chân dung thật sự của bộ mặt giả trá Cộng sản trong thời gian cô có dịp “sống chung với lũ”, sự cảm nhận chua xót phần uất mà cô không biết phải chia sẻ cùng ai trong nỗi cô đơn thất vọng mà cô đã trải qua những năm tháng đáng nguyên rửa ấy

Cuốn nhật ký được viết bằng mực tím của thời làm học trò lãng mạn mà văn phong còn vụng về như viên sỏi thô thiển ném vào khoảng không tăm tối, thật sự cô không hy vọng nhìn thấy ánh sáng cuối đường hầm của địa đạo Cộng sản hun hút phía trước, mà cuộc chiến đấu nếu có cũng không chắc gì lật ngược tình thế khi dân quân miền Nam đang sức cùng lực kiệt trong nhà tù rộng lớn của chế độ Cộng Sản.

“Nhật ký mực tím” được người thân chuyển ra nước ngoài trước khi tác giả bị bắt và được in trong Tạp chí Việt Nam Hải Ngoại bắt đầu từ số 44 năm 1979 tại San Diego, California.

Gần 30 năm sau, khi tôi đến Mỹ thì tạp chí Việt Nam Hải Ngoại đã đóng cửa lâu rồi, trong lúc tôi không biết tìm đâu ra nguyên bản “đưa con đầu tay” của mình thì anh Ba Trí từ Paris bay sang gặp Ông Đinh Thạch Bích chủ biên của tạp chí VNHN và lục tìm trong kho báo cũ của ông để copy lại tương đối đầy đủ, đóng bìa màu tím và anh đã tặng tôi như món quà ý nghĩa nhất trong ngày tôi đặt chân xuống vùng đất Tự Do. “*Cây thánh giá nặng nề trên vai em đã được gỡ xuống, hãy quên đi những đau buồn đã qua để sống tự tin và hy vọng cho một tương lai tốt đẹp hơn*”.

Xin cảm ơn người anh đáng kính và Ông Đinh Thạch Bích chủ biên của VNHN đã giúp tôi có được ấn phẩm này.

*****

Tháng 6 năm 1975

“Người trưởng thành là người tự chọn cho mình một lối đi – mà không phải do kẻ khác vạch sẵn” – Ta chán nản buông cây bút xuống bàn, khi nguệch ngoạc dòng chữ ký cuối cùng trong tờ khai sơ yếu lý lịch – do Ba ngồi cạnh bên đọc cho viết - thế là hết. Đời ta sẽ gắn liền với mảnh giấy dễ ghét đó. Không thoát được. Không thể chạy trốn đàng nào. Kẻ khác đã vạch sẵn tương lai cho ta – và ta bắt buộc trong hành động đọc đoán đó. Điều này sẽ làm ta thất vọng ray rứt đến suốt cả đời. Có thể vậy. Vì ta sẽ không bao giờ được trưởng thành. Vâng, mãi mãi ta vẫn là một con bé yếu đuối trong “nỗi buồn nhược tiểu”. Chán quá! Thấy mình chẳng quyết định được gì hết cho cuộc đời. Cứ lừng khừng như rong rêu trôi dạt..

Ta chỉ khoái làm học trò ôm cặp vô tư. Ta chả ham màn thư ký, thư cốp “sáng vác ô đi- tối vác ô về” trong cái phòng giấy chật hẹp tù túng. Thế mà “kẻ khác” vẫn cứ phom phom dí vào mặt ta bản sơ yếu lý lịch: - Con ghi vào đây những sự thật về tiểu sử, về đời tư, về những quá trình hoạt động từ trước đến nay. Kê khai họ hàng. Kê khai cha mẹ anh em. Đời sống gia đình giai cấp xuất thân. v.v... và v.v... Hai mươi phút ngồi lại để ghi chuyện hai mươi năm. Ta năn muốn phát khóc với cái tên Lê Ngọc Ánh vô duyên. (đến cái tên cũng do người khác áp đặt.) Biết nói cái gì bây giờ? Mọi việc đều ngoài ý muốn, kẻ khác đã dành quyền định đoạt.

- Con phải học khóa kế toán tài chánh. Con phải đi làm thư ký cho phường. Con phải dành nhiều thì giờ cho công tác hơn là việc trau dồi văn hoá. Học thì cũng từ từ, chậm chậm. Lo thực tế trước. Có tinh thần cách mạng trước vẫn hơn, như bà Nguyễn thị Bình, nhà nghèo không có điều kiện đi học, bà đi làm cách mạng trước, bây giờ bà đi khắp nơi trên thế giới, nói hàng trăm thứ tiếng đó, có muợn màng gì đâu! Con nên làm theo ý Ba, thế này.. thế này...

Ta ngao ngán quá đỗi và cũng rầu rĩ quá đỗi. Mấy ngày nay cứ lang thang đi chơi, chả biết người mình ra làm sao nữa. nhu nhược thất vọng buồn bã... đủ thứ tâm trạng hững hờ! Trời ơi! Giá biết thế, ta ở quách dưới quê cho rồi, dù gì ở đó cũng đỡ tẻ nhạt hơn, cũng cảm thấy đời an ủi hơn. Bây giờ mới tiếc rẻ khi rời xa thành phố nhỏ nhoi ám cúng đó, tiếc mình đã dặt dột khăn gói trở lại Sài Gòn khó chịu này.

Mọi sự đã rồi, có vầy vùng phản kháng thế mấy cũng vô ích. Liệu mình có đủ can đảm thoát ly làm thân ngựa hoang trên cánh đồng cỏ úa hôm nay không? Nhớ tới hàng chữ ghi trong phần khuyết điểm cá nhân “nhạy cảm và hay yếu đuối.”. Vâng, ta phải tự thú như vậy bởi vì ta biết khó mà ngoi đầu lên được trong dòng nước ngược này!

Ngày... tháng...

Đi học một khóa kế toán. Ngôi nhà rộng trên đường Trần Quý Cáp bị tịch thu lại của chính quyền cũ. Nghĩ cũng tiếc của trời. Đúng là số Vici để bọc điều - tự dưng đầu hôm sớm mới được mần chủ hàng trăm ngàn ngôi nhà với đầy đủ tiện nghi, quả sướng thật! Đồng chí Thầy là dân Nam bộ, tập kết ngoài Bắc mới về, giọng nói bị pha trộn nghe deo dẻo như đôi dép cao su của ông, câu chuyện cũng hể hả cời mở. Một lớp có chừng mười cái bàn. Chừng năm sáu chục gương mặt đủ giới, sinh viên Luật, Kinh tế, Văn khoa có, học sinh lớp 10, 11, 12 cũng có. Đàn ông, đàn bà sồn sồn đủ dạng, mấy nàng thơ ký mặc áo bà ba, đi dép bộ đội cũng ngồi rải rác trong phòng. Mỗi bàn là một tổ. Mỗi tổ gồm 8 người. Bàn ta là tổ một, kê dưới cái quạt gió lạnh thấu xương, tổ có hai thằng nhóc, ba đàn bà, ba con gái, ngồi kế bên trái là chị uỷ viên kinh tài từ rừng cao su miền Đông chường mặt ra, bên phải một nàng sinh viên Văn khoa năm thứ ba, nàng khoe là cán bộ nòng cốt của đảng, bí thơ bí thờ gì đó hoạt động nằm vùng Sài Gòn - Gia định tình bơ trong thời kỳ “Mỹ Thiệu”. Nàng xinh xắn khả ái như thế mà đâu có ai ngờ, mấy hôm đầu thấy nàng tưởng như muốn mê, vậy mà khi nghe nàng tiết lộ lý lịch trích ngang, tự dưng nổi da gà. Ôi trời! Người đẹp ghê thật! Mỗi tháng vào bụng học tập cứ như đi chợ. Nhìn tới nhìn lui trong lớp thấy mình chả giống ai hết. Việt cộng dày đặc. Việt cộng lênh như bánh canh, đông như bèo, như kiến. Lòng chán ơi là chán, ta phải làm thế nào đây để tự cô lập ta?

Ngày... tháng...

Nghe thương bạn bè quá đỗi là thương khi biết lúc này mình chợ mắt mát nhiều quá. Nhìn mà không biết phải lôi kéo thế nào để đỡ hư hao, để bớt vượt mắt. Buổi sáng đi uống cà phê với Sơn trong công viên “con rùa”, hai đứa kể về bạn bè một thời còn rong chơi, rộn rã. Đọc thư nhỏ Hương viết từ Sóc Trăng kỷ niệm, lòng bồi hồi nhưng nhớ khôn cùng. Những lời trách móc trẻ con, thứ ngôn ngữ đay nghiến nồng nàn đã khiến ta buồn muốn khóc. Không, ta không quên cái thị xã êm đềm một thời tuổi nhỏ, Sài Gòn chẳng làm nguôi ngoai chút xíu nào. Sở dĩ ta thích đi chơi với tên Sơn vì ở hấn ta còn thấy được chút hồn quê trong tình nghĩa bạn bè thân mật.

“Thời cuộc càng lúc càng dẫu sôi lửa bỏng. Đẩy mạnh tớ vào trách nhiệm không thể thoái thác. Chấp nhận gánh vác là chấp nhận cái chết đeo đuổi - cầm bằng. Bây giờ còn ngồi đây nói chuyện với cậu - Biết đâu là lần cuối cùng. Chúa nhật tuần sau cậu chẳng còn nhìn thấy tớ nữa. Mạng sống tớ giờ mong manh. Tương lai tớ thì vào ván bài định mệnh. Chuyện thế nào cũng kết thúc. Tớ biết mình đang liều lĩnh. Nhưng ít ra khi nằm xuống, tớ còn có cái hãnh diện của kẻ làm người – dù kẻ đó vô danh. Bạn bè sẽ không còn dịp để chọc Sơn quẩn, Sơn cặn... Sơn nào thì cũng đã mất rồi!...”

Điều thuốc ngậm hờ trên miệng, cái môi dưới trề ra khinh bạc. Cặp kính cận kéo xuống sòng mũi. Trông tên bạn tôi già cõi đến tội nghiệp. Thương người quá Sơn ơi! Nhưng tớ cũng ghét nghe cái giọng điệu như trăng trời đó. Nói bậy vừa thôi chứ. Sao bi quan lắm thế. Tớ ích kỷ lắm, tớ không muốn mất đi một người bạn nào của tớ, Thành đi Mỹ rồi, hấn là bạn trai mà dạo còn đi học, tớ khoái cái tính khùng khùng của hấn. Trông hấn dễ chịu với bạn bè hơn cả Sơn. Vậy mà hấn bỏ đi im lìm. Tớ cảm thấy tiêng tiếc nao nao. Khi nghe hấn đã rời

bỏ quê hương, Sơn mừng cho hắn trong khi tự hỏi bao giờ hắn mới được trở về với bạn bè ngày cũ. Ôi, tên Tí quạu đáng yêu của nhóm Du ca Hoàng Diệu. Tết này ai sẽ chạy Vespa chở tớ đi chơi. Ai sẽ là đầu tàu bao cả bọn đi ăn uống tưng bừng? Ôi tên Thành tưng tưng đáng yêu của bạn bè!

Chuyện Sơn làm sẽ đưa đến con đường nào không máu và đổ vỡ điêu tàn. Liệu có thành công không Sơn? Tớ chỉ sợ nay mai mình sẽ mất đi một người bạn nữa. Đó là điều tớ không muốn một chút xíu nào. Sơn, cẩn thận nghe Sơn! Buổi sáng Sài Gòn trời âm u như sắp có mưa to. Không khí thành phố chợt ngọt ngào đến kỳ dị. Sơn chở tớ về con hẻm nhỏ, nghe tiếng thở dài mình yếu đuối, buồn hiu.

Ngày... tháng...

Lá thư của nhỏ Hai vừa gửi lên chiều hôm qua, lá thư cầu cứu của con bò lạc bầy đang chán cánh đồng cỏ úa, lời thư kể lể, thở than. Tự dưng nghe thương bạn bè vô cùng. An ủi nhỏ như an ủi chính mình. Cố lên đi Hai. Tao đang gắng hết sức để lôi kéo bạn bè. Hãy suy nghĩ kỹ trước khi lên đây với tao. Tao đi làm rồi, lương có thể sống lây lất qua ngày. Bạn bè cứ rủ nhau về hết Sài Gòn, khổ sở có nhau, tao không muốn đưa nào còn nhọc nhằn lao đao trong cái tỉnh nhỏ đó. Sóc Trăng không còn là của tội mình. Quê hương đã giải phóng nên tội mình phải đi chỗ khác dung thân. Đừng buồn nghe nhỏ. Cố can đảm mà chịu đựng, mà sống cho qua thời buổi khốn khổ này. Tao hiểu hoàn cảnh mày, Ba mày đi tù nên mày cảm thấy chới với, hụt hẫng, mẹ mày nay đau mai yếu và bây em nheo nhóc bơ vơ ... Tuổi trẻ chúng ta không thể ngồi đó, khoanh tay than thở. Tuổi trẻ chúng ta cần phải làm một cái gì cho hôm nay. Dù thế nào đi nữa thì mọi việc cũng cố đến ván cuối cùng. Mày hiểu ra sao rồi chứ? Im lặng bây giờ là một điều tốt, nếu mày thích mày có thể bắt tay với bạn bè. Chúng ta sẽ đi làm cơn gió nhỏ, hoặc thành trận mưa giông hay chỉ là làn khói mỏng. Thế nào thì cũng phải có một lần. Suy nghĩ chính chắn đi để sau này không trách mình lỡ lầm, dại dột. Tao mong gặp mày cũng như mong thấy lại nhỏ Hạnh, nhỏ Hương, tên Sùng, tên Kiệt... hàng chục khuôn mặt bạn bè ngày cũ – hãy kéo hết tuổi trẻ đang loay hoay buồn nản ở Sóc Trăng lên Sài Gòn kết bè kết lũ, một ngày mà bọn mình đều vui hát, hoan ca.

Ngày... tháng...

Chị Tư biết thế nào rồi cũng có ngày chị Tư sẽ mất Hùng. Mất từ trong trí tưởng ước vọng. Mỗi ngày nhìn Hùng đi qua đôi mắt chị tin yêu – những bước chân hăng hái, thần tượng, tuổi trẻ Hùng hăm hở tiên phong. Nâng dần những nấc thang cao vọng tự mãn, trong khi niềm tin yêu trong chị đang đổ dốc buồn rầu. Chị biết Hùng đang cố tình xóa dần một lời hứa mà đêm nào “hòa bình” hai chị em ngồi trên sân thượng trông xuống Sài Gòn rực rỡ hoa đăng. Chị không trách Hùng vì chị đã tiên liệu được điều đó. Viên kẹo ngọt đang ngấm dần trong lòng em sôi nổi. Làm thế nào để bỏ nó ra khi miệng em ngậm lại đồng ý. Chị buồn nhưng chị phải chịu đựng. Cố mà chấp nhận thử thách. Sự mất mát gây trong lòng chị nổi đóa ky, nhỏ nhen, dù đôi lúc chị cũng muốn tỏ ra mình cao thượng, khách quan nhưng thái độ cũng không tránh được vẻ hậm hực vô lý. Chị biết bây giờ mọi chúng ta đều tự chọn cho mình một lý tưởng riêng rẽ để đuổi theo, tiếc là hai lý tưởng đó như mâu thuẫn, như đối chọi lẫn nhau. Làm sao bây giờ hở Hùng? Chị Tư muốn khóc khi gương mặt Hùng quay đi thần nhiên.

- Biết đâu về sau Việt Nam lại chẳng có hai lãnh tụ đã từng ăn chung mâm, đã từng ngủ chung gối”. Ừ, đau đớn trở trêu là thế đó, thú thật chị cũng không thích như vậy một chút xíu nào, nhưng có lẽ chị em ta đang bị đặt trước một hoàn cảnh khó mà thối thoát được phải không em? Ừ, biết đâu về sau Việt Nam lại chẳng có hai lãnh tụ. Chị cũng cố mà nghĩ như vậy nhưng sao buồn quá nhóc ơi!

Ngày... tháng...

Đi học tập, tại sao chị lại bắt buộc em đi học tập? Tư tưởng em đâu cần ai cải tạo, đời sống em đâu cần ai thay đổi. Đó là một lớp ai thích thì vào, không thích thì ra. Thế thì tại sao chị lại nặng nề gọi em chui vào cái lớp ngọt ngào, cứng nhắc đó như những người của chế độ cũ bị bắt buộc đi cải tạo tư tưởng. Hay là cách nói giáo điều sắc thép hơn “sự tẩy não”. Học tập chính trị chỉ thích hợp với người Cộng sản. Em là học trò, không phải ngụy quân ngụy quyền theo kiểu nói phân biệt đối xử, em không phải là Cộng sản nên em không nhất thiết phải học tập chính trị. Đầu óc em ra sao bấy lâu nay thì giờ vẫn dính cứng như vậy. Mười Bác Hồ của chị

sống dậy cũng không thể tẩy não được em. Chưa ý thức đường lối cách mạng ư? Ừ, chị cứ kiểm thảo em như vậy đi. Em nào sợ gì đâu. Đi làm về, suốt ngày đã mệt, chưa tắm rửa, chưa ăn cơm, tối phải bắt đi học tập. Cách mạng con khỉ gì mà lợi dụng sức lao động làm thế. em nói không đi là không đi. Chị sẽ đánh em à! Em đã làm lỡ để đất nước này vào tay Bác và Đảng, em đã dại dột khi về ở với chị, với ba. Nỗi ân hận chưa nguôi thì làm sao em có thể tỉnh bơ mà chịu đựng, mà thích nghi. Đời sống mới đầy thành kiến khắt khe này khiến em luôn dè dặt, nghi kỵ, em không thể tin Bác, tin Đảng, tin cái gọi là chế độ Cộng Sản thiên đường hoang tưởng, mơ hồ của chị được. Chị giận thì em chịu. Ba có đuổi thì em đi. Nhà này chứa toàn Vici, em không chấp nhận đời sống Xã hội chủ nghĩa này. Em phản động. Em ngoan cố. Mặc em!

Ngày... tháng...

BẢN TỰ THÚ GỬI CHO BA

Thưa ba,

Khi con từ già cô dưỡng Sáu lên Sài Gòn thì tự lòng con đã có một quyết định dứt khoát: sống nhờ vả vào gia đình trên này để tiếp tục học và vươn lên trong tương lai. Hai tháng nay con đã cố hòa mình trong đời sống mới này. Gia đình mà gần hai mươi năm không sống chung đụng, gần gũi, tâm tính con khó mà biết được ra sao. Con không quen cái tính hay cần nể của má, cái vẻ soi mói thành kiến của chị Hai, cái tính hời hợt tình cảm của chị Ba, sự thân mật không tìm thấy của lũ em nhỏ.

Cách mạng của ba thành công, từ lâu nay con không có tinh thần “xã hội chủ nghĩa” như chị Hai nên con không yêu bác và đảng. Con không quen gia nhập vào đoàn thể này hay phong trào kia. Có lẽ đầu óc con bấy lâu nay chỉ quen sống ích kỷ một mình, cách sống đó con gọi là Tự Do và ba thì gọi là vô kỷ luật. Bây giờ con đã về với ba, coi như con đã tạm chấp nhận. Cái gì cũng từ từ, Ba muốn con làm quen với cách mạng thì ba phải cho con thấy rằng cái gia đình này là nền tảng cách mạng thể hiện tất cả những tình cảm thân mật, gần gũi. Má không phải là “con yêu con ghét”, chị Hai không xem như là con “phản động”, con “ngoan cố”, để khi sống trong gia đình này con không mang mặc cảm con là tên “ngụy” mới về quy hàng.

Con đi học tập chính trị không phải vì chị Hai rầy, vì Ba la mà vì anh bí thư chi bộ nói với con những lời nhỏ nhẹ, dụ cho con thấy “bổn phận” khi con muốn làm cán bộ của phường, điều nhỏ nhoi này đủ chứng tỏ với ba, con chỉ quen ngọt chứ không quen cay, chị Hai đã bắt buộc con đi học tập nên con không đi. Khi về ở với ba, con không đòi hỏi gia đình chiều đãi con như hồi con ở với cô dưỡng Sáu, con chỉ mong được tiếp tục đi học và nếu có phục vụ cho guồng máy cách mạng của ba thì cũng không phải vì lòng yêu nước mà chỉ để kiếm tiền tự nuôi thân, không phải làm phiền nhiều đến gia đình. Con đi học và đi làm, hạn chế hết mọi bề bạn vui chơi thuở trước. Con thực tâm muốn sửa đổi đời sống thì ba cũng nên thông cảm cho con. Cách mạng hay hay dở là ở cách hành động cư xử đúng đắn tử tế, con đi làm hay đi học vẫn giữ đúng tư thế của con. Ba má đừng thành kiến nhiều quá. Dù sao con cũng đã lớn rồi. Con đã ý thức được tất cả.

Con nói thật hết tâm trạng kỳ cục của con để ba hiểu. Đó là những nguyên nhân đã khiến con có những hành động ngang bướng với gia đình. Tùy ba suy xét cho con. Nếu ba không đồng ý, con sẽ thu xếp về lại Sóc Trăng. Con muốn nói thẳng mọi việc cùng ba như vậy, con xin lỗi Ba!

Ngày... tháng...

Ta đã ngủ một giấc ngọt ngào trong ngôi nhà đó, bình yên và không mộng mị cho đến suốt đêm. Buổi sáng, ta đi ăn với ba má Sáu, đi thăm lại trường lớp, bạn bè dù mọi sự đã đổi thay. Buổi chiều, hạp mặt dung dăng với lũ bạn thân yêu ngày cũ, nói cười, tâm sự lao xao. Một ngày, ta đã sống trọn vẹn trong thành phố thân yêu một thuở đó. Vui cũng nhiều mà buồn cũng lắm. Dù hồn nhiên vẫn rộn rã, vui chơi vẫn đầy tay, thế mà tại sao ta nghe như có cái gì vướng đục, tối tăm. Phải chăng trong thành phố này, những con người đang trần trọc bản khoả về một tương lai mơ hồ nào đó. Bạn bè ta, người thân ta như đang xoay trở mệt mỏi trong thứ xích xiềng tù túng. Cảm tưởng như mình đã ích kỷ khi bỏ đi, để lại đằng sau nỗi hụt hẫng tuyệt vọng của mọi người.

Những khuôn mặt nhăn nhó. Những lời kể than vãn. Ta đã buồn đến ứa nước mắt khi nghe nói về thứ hách dịch thô kệch quê mùa của “người anh em” trong vùng mới giải phóng, bằng một thứ ngôn ngữ mai mỉa, châm

biếm: “trình độ ngu dốt còn cao” của các cán bộ du kích. Bạn bè ta bắt mẫn, người thân ta chê chán cho ta thấy rằng thời thế đã tạo nên những chú vua con ngớ ngẩn lồ bịch ngay trong thành phố của mình.

Tôi an ủi tụi nó như an ủi chính mình: “*Cố lên chúng mày, cố học và cố thi tháng 9 về hết Sài Gòn, bọn mình sống dựa vào nhau, ở đây ngọt ngào quá chừng rồi. Tớ hiểu và tớ thương bạn bè. Dù tớ có nhiều thiện chí nhưng ở đây, cách tốt nhất là mình nên im lặng và cố chịu đựng.*” Gần 3 tháng rồi. Vậy mà thành phố vẫn không tiến bộ nổi. Thật tệ! Vẫn có những tên du kích lạc hậu, thành kiến, mở miệng ra là kiểm thảo, là phê bình. Vẫn có những tên nhân viên nhà nước soi mói và tò mò vào cái tự do tối thiểu của dân chúng. Vẫn có những quan lớn quan bé hách dịch với đám người bị khép tội nguy quân, nguy quyền.

Tôi thấy thấm thía khi nghe tin mấy ông thầy bị bắt vô trung tâm cải huấn cơ cực và đầy bệnh tật. Không được đi thăm nuôi. Không được đi tiếp tế. Mặc mỗi cái quần đùi, làm công tác giữa trời nắng chang chang. Những tên cán bộ chính trị xỉa xối vào mặt: “*Các anh đáng tội hơn những tên nguy quân, nguy quyền. Các anh đã đầu độc cả một thế hệ trẻ.*” Người thầy giáo cúi mặt chịu đựng. Bạn bè tôi uất ức phẫn nộ, “*Bố khỉ!*” những thằng dốt lên mặt dạy đời. Các anh ganh tỵ với giai cấp trí thức vì trình độ ngu dốt của các anh gấp trăm ngàn lần họ, phải không?

Ta về Sài Gòn kể chuyện lại với ông thầy cũ – ông thầy mà đầu óc từ ngày “giải phóng” đến nay chỉ xem toàn truyện bằng tranh, với ý hướng xây dựng lý tưởng tốt đẹp huy hoàng. “*Bây giờ thì thầy đã hiểu tại sao em lại có thái độ phản kháng hung hăng đó. Lỗi không phải ở em mà chính là ở những thằng đầu sỏ ngu xuẩn và dốt nát đang nắm đầu nắm cổ dân chúng mà không biết cách cai trị, không biết cách chỉ huy. Ở đây, tại thành phố này người ta dạy em về chính nghĩa cách mạng, em đồng ý những xây dựng tốt đẹp của họ đối với nhân dân, đất nước.(nếu quả thật họ có chính nghĩa) Nhưng em tức là tại sao trong hàng ngũ lại có quá nhiều những con sâu ngu ngốc làm mất lòng dân, gây chia rẽ giữa quần chúng và chính quyền vì thái độ vụng về thô lỗ của họ, mà biết đâu chính cái bộ máy thống trị cũng muốn lập lờ đánh lộn con đen trong chính sách chia để trị? Em không phải là kẻ thích đi châm chọc và phá rối đời sống của cả một đất nước, mà em muốn đi xây dựng hòa vào dân để thấu đáo tâm tư nguyện vọng của họ, mơ ước của đồng bào miền Nam nhỏ nhoi tầm thường như miếng cơm manh áo, họ chân thật và khao khát sự tự do độc lập đúng nghĩa của một con người*”

Miền Nam tôi đâu có đòi hỏi các anh phải dời sông lấp bể, gọi nắng kêu mưa. Các anh đến đây, tưởng như mình là bà tiên, cầm chiếc đũa thần gõ côm cốp trên bàn thờ Dân Tộc mở mắt ra, mọi sự đều đã xa lạ, đổi thay. Và người ta phải ngạc nhiên tự hỏi “*bộ tôi không phải là tôi nữa hay sao?*” Người ta hoang mang hốt hoảng trước những xung đột, mâu thuẫn giữa hai thời thế. **Ai là nguy? Mà ai không là nguy?** Lúc này, em thêm được tỉnh – hoặc được điên. Đừng dờ dể ương ương như bây giờ. Khổ lắm thầy ơi!

Ngày... tháng...

Đại biểu hai miền Nam Bắc mở hiệp thương thống nhất đất nước. Nên mừng hay nên khóc đây? Thấy chưa? **Trung lập chỉ là một hình thức trấn an dư luận trong giai đoạn đầu, một thứ lừa phỉnh chua cay nhứt, thành phần thứ ba chỉ là con cò chính trị**, thậm chí họ không có danh vị để được đứng trong hàng ngũ chớp bu của cái gọi là Trung Ương Đảng, mấy ông tập kết về chắc đau cái vụ này khi những cái ghế ngon lành dành cho chức vụ quan trọng hầu hết đều do miền Bắc chiếm chệ lên ngôi.

Đồng ý nước Việt Nam là một, dân tộc Việt Nam là một. Thống nhất Nam Bắc một nhà là điều hết sức đương nhiên nhưng có thật là những người “đại biểu dân tộc” đó có nhiệt tình yêu dân, yêu nước không? Hay chỉ là cái cớ để xâm chiếm miền Nam theo chính sách độc tài đảng trị?

Ngày... tháng...

Tại sao ta lại có tên trong danh sách kết nạp đoàn viên? Tại sao người ta cố ý chọn như vậy? Ta có thật tình hoàn hảo với tiêu chuẩn “trung với Đảng, hiếu với dân, chấp hành nghiêm túc mọi chủ trương của Bác và chính quyền cách mạng” không? **Hay ta đã từng ăn cơm quốc gia mà nhất định không thờ ma Cộng sản?** Ta thấy bị vương vít nhiều quá, những thói lễ nội qui, những tác phong nghiêm túc, sự “chính chu” hoàn hảo đến khó chịu, có cái gì đó ngứa ngáy lắm!

Nga bên phường ủy đã than thở “vào đoàn tí là bị hạch thế này, tí là bị kiểm thảo thế kia. Lúc nào cũng chực chờ bằng một giọng điệu gay gắt: “Đoàn viên mà thế này à!”. Chán ghê!” tôi cười khẩy “ai biểu?” Tôi bình thản nói với ba tôi về quyết định không thích vào đoàn. Chị Hai tôi dấy nẩy gào lên:

- Bộ mày điên à? Được vào đoàn, bộ tưởng dễ lắm hả? Phải phấn đấu bằng xương máu mới được kết nạp chứ bộ ai muốn thì được sao?

Tôi lạnh lùng:

- Vì em không tốn một giọt mồ hôi nào cho công cuộc kháng chiến thần thánh vĩ đại của Ba và chị, nên em không xứng đáng được làm đoàn viên.

Ba tôi giận dữ quát tháo:

- Tư tưởng con vẫn còn ngoan cố con sợ vào tập thể, con sợ sống với đám đông. Con thối thoát đủ chuyện nếu con không muốn kết nạp thì con hãy xin nghỉ làm đi, Ba không giải quyết được gì cho con hết. Con cứng đầu lắm.

Tôi nghĩ tới anh Tùng đang sống chui rúc ở đâu đó để trốn cải tạo bởi vì anh khó mà thoát mạng với bọn Việt Cộng ác ôn này khi chúng biết trước kia anh đã từng làm tình báo trong quân đội cũ, tôi cũng nghĩ tới cô dưỡng Sấu ở dưới quê ngày đêm vất vả mưu sinh để lên lút tiếp tế cho con trai đang chui nhủi như con trùn con dế dưới ánh sáng chói chang của mặt trời đỏ quạch màu cờ Cộng sản...

Con phải làm sao đây hở má? Em phải làm sao đây hở anh? Tâm trạng xao động bối rối, cuộc sống vây kín như thế này. Liệu mình có cố thủ được không? Tôi cảm thấy mình cô đơn yếu đuối và muốn khóc quá!

Ngày... tháng...

Cái phường này càng ngày càng xuống dốc. Tai tiếng từ trong nội bộ ban ngành mà ra. Phường đoàn kết nạp bừa bãi, thiên vị phê bình theo chủ quan khe khắt. Danh sách đề nghị kết nạp từ Ủy ban đưa qua, bị bác bỏ với những lý do mơ hồ. Trời ơi! **Cách mạng gì mà tệ quá, bè phái cá nhân nhỏ mọn, xấu xí đủ thứ.**

Không cần! Ta vái trời cho nó xóa tên ta trong danh sách kết nạp đoàn quái gở đó, ta đâu thiết tha được vào cái tập thể hỗn độn này đâu? Vậy mà tại sao bọn họ thích cổ võ quá vậy? Được vào đoàn là danh dự, là niềm tự hào của tuổi trẻ.. **Nổ như kho đạn**, có quái gì trong đó đâu mà tự hào vẽ vang, không có ta trong vụ này nhe, mà mè mọm hình, ta chúa ghét thùng rỗng kêu oang oang, như chiều nay khi đi chơi, lúc mặc chiếc quần xì-gà khá mode vào người, con nhỏ Việt Cộng chung phòng vội phê bình:

- Cán bộ cách mạng mà ăn mặc như vậy, nhân dân sẽ đánh giá thế nào?

Ta cáu sừng ngắt lời Vi-Xi:

- Xin các đồng chí! Cán bộ cần phục vụ tốt quần chúng. Cần hoàn thành tốt công tác. Cần có tác phong đứng đắn khi làm việc, thế là quá đủ, còn ngoài ra đời sống riêng tư, thì cũng phải cho người ta được thoải mái tí chứ! Đi chơi, ăn mặc thế nào tùy thích miễn đi làm gián dị, khiêm tốn, không chướng mắt mọi người là được.

Ta đi tơn tơn ra cửa để khỏi tay đôi với nó, vậy mà con quỷ nhỏ vẫn cong cớn vói theo:

- Chị đừng có tư tưởng chủ quan thế không tốt.

Cãi với nhỏ này tốn sức lao động quá, giá mà được nện cho nó một trận thì đã tay, ta không thiết tha được kết nạp vào đoàn nên ta không cần giữ ý với nó, mày tức thì cứ đi báo cáo bí thư kiểm điểm, ta cứ mặc quần xì-gà và cứ tà tà ra chợ chơi. Làm gì nhau nào!

Ngày... tháng...

Vấn đề kết nạp vào đoàn vẫn là một điều khổ tâm, khó nghĩ. Làm sao bây giờ? Ta không có một lối thoát nào, thật khó chịu với những “đồng chóc” mà ta đang phải sống chung đụng, không thể chịu đựng được mấy con nhỏ bí thơ, bí thờ gì đó đã khiến ta ngột ngạt vì những hạch sách vớ vẩn, tí là dòm ngó, tí là phê bình kiểm điểm, cái tập thể đáng ghét và chán phèo! Vào đó để nạp bọn làm giặc à? Tên Bảo kêu chuẩn bị tư tưởng để kiểm điểm trước khi kết nạp, bị mục Tuyết quay sơ ít câu để thăm dò kiến thức chính trị.

- Tư tưởng em chưa chuẩn bị gì hết. Chị đừng hỏi em vô ích. Việc vào đoàn, theo em nghĩ, là một việc ắt phải như vậy. Thú thật, em không hề lo sợ hay ngại ngùng khi biết mình sẽ được vào đoàn. Chỉ giải thích rằng trước ngày giải phóng, em không phải là đặc công nằm vùng hay giao liên thành phố hoặc ít

ra cũng là sinh viên đấu tranh, v...v... và v...v..., chỉ vì em là con của ba em nên việc vào đoàn, em biết chắc rằng trước sau gì cũng phải vào đó. Rồi chị sẽ thấy. Em thật tỉnh táo, thật bình thản khi tuyên thệ. Em chắc rằng mình sẽ không mảy may xúc động. Vì, thật lâu rồi, em đang ở tư thế sẵn sàng và chờ đợi Thanh niên kiên quyết. Anh dũng tiến lên. Nhất định không sợ... chớ!

Mẹ Tuyết cau mày khó chịu khi nghe ta nói nhại lời thề thiêng liêng của Đảng:

- Em đừng có bôi bác như vậy!

Bây giờ người ta hay dùng chữ **bôi bác** để thay thế cho từ **thóa mạ, lăng nhục** thật buồn cười với ngôn ngữ cách mạng hồng giống ai! Ủ, có lẽ ta nên dứt khoát tư tưởng là hơn, mà trông ta cũng giống cách mạng đầy chữ, các “đồng chí” cũng thích dùng từ **dứt khoát** để chứng tỏ mình giữ vững lập trường chính trị, Ôi trời, chắc ta phải dứt khoát để dứt khoát cái vụ lăng nhăng này.

Ngày... tháng...

BẢN TỰ THÚ CON GỒI CHO BA LẦN THỨ HAI

Con biết. Con ích kỷ, con khó tánh. Cái tôi cá nhân trong con bấy lâu nay đã đeo nặng trong người, khó lòng dứt bỏ trong một sớm một chiều mà được. Con thấy mình khó khăn, khổ sở khi bắt buộc sống trong một môi trường tập thể với những khuôn phép tù túng mà con không tài nào dung hòa nổi. Trong thời đại này, nếu con vẫn còn khư khư ôm lấy sự riêng tư vật vãnh của mình, con biết mình sẽ bị thiệt thòi, thua kém trong cái đại đồng tập thể mà đời sống xã hội mỗi ngày một thay đổi. Nhưng con không thể làm gì khác hơn được, ngoài nổi thụ động, bởi vì không có ai chịu khó hiểu con. Đối với gia đình này, con lại còn thụ động hơn nữa.

Những biến cố lớn về chính trị. Những thay đổi trầm trọng của bộ mặt xã hội đương thời, mọi việc xảy ra dồn dập, bất ngờ. Con chưa kịp chuẩn bị gì hết. Đầu óc con hoang mang, dè dặt. Và con chỉ muốn được yên. Đừng ai bắt con phải thay đổi (nhưng con không thể làm gì khác hơn được) dù chỉ là một thay đổi nhỏ nhất trong đời sống hàng ngày. Con biết mình đã vô lý trong thái độ gần như hậm hực ngoan cố đó. Cách mạng xảy ra khi mà con đang sống bình yên - trong sách vở, bạn bè. **Biến cố « giải phóng » của Ba đột ngột như tiếng nổ lớn làm chấn động đời con**, như đã nói, bất ngờ đến độ con chưa kịp chuẩn bị đối phó, tư tưởng con đang vương đầy hình ảnh của một thời cũ, sự liên hệ mật thiết đã khiến con phải xúc động bùi ngùi.

Theo ba lên Sài Gòn, đầu óc con như một sự tính toán thực tế trút bớt gánh nặng cho cô dưỡng Sáu trong thời buổi cơm áo khó khăn này, lên Sài Gòn để tìm cách tự nuôi thân, để con có cơ hội theo đuổi cái mộng học lên cao của mình, bước vào giảng đường đại học, tham gia công tác cách mạng như một phương tiện nhằm thực hiện những tính toán đó. **Con không hề nghĩ là con đang làm một thanh niên có lý tưởng cách mạng để phục vụ quân chúng, này nọ**, mà thật lòng con chỉ nghĩ đến vấn đề thực tế nhất, con đi để có cơm ăn. Vậy thôi!

Lúc mới bắt tay vào việc, con vẫn chưa ý thức được trách nhiệm của mình. Ba làm cách mạng – ba sống ngoài cá nhân con. Chị Hai sống ngoài cá nhân con. Chỉ có con sống với chính con. Nên con không muốn suy nghĩ gì dài dòng hết.

Nhưng sau mấy tháng sống và thờ trong cái không khí tập thể đầu tiên đó, con có cảm thấy dễ chịu, thoải mái. Dễ chịu, vì biết mọi người cũng như mình, cũng có một lỗi làm việc hăng hái, tích cực và đầy thiện chí phục vụ quần chúng, cũng có một cái nhìn nhận xét khách quan mà không hề ngụ ý tuyên truyền hay chỉ trích. Con thoải mái vì nhận ra mình đang làm một điều tốt và đúng, xã hội con đang sống tự đứng bị đói nghèo, **Cách mạng đến lấy cơm gạo của họ và phân phát lại cho họ như kẻ ban ơn**. Ba có thấy kỳ cục không? tự đứng con “được” đi làm cách mạng để giúp họ, con có cơ hội tiếp xúc với mọi người để nghe và hiểu họ như thế nào, con được trực tiếp bắt tay vào việc phục vụ cho lợi ích nhân dân(?) dù chỉ là hình thức.

Làm việc ở Sài Gòn thấy hăng hái, thấy phấn khởi bao nhiêu thì khi về Sóc Trăng con lại chán nản và bực dọc bấy nhiêu. Mọi việc xảy ra trong tình nhỏ với nhiều người làm cách mạng mà không ra cái gì hết, là một chuyện không thể chấp nhận được. Con đã thấy những cái sự thật đáng buồn trong thành phố của con. Con đã nghe những lời than vãn xót xa đó của dân chúng. Con bực dọc tự hỏi tại sao họ lại húng hiếp người dân quê nghèo khổ? Với ý nghĩ đó, con chỉ muốn mình đứng hẳn vào tập thể, sẵn sàng đóng góp để xây dựng lại

cho tốt đẹp hơn. Điều này có nghĩa là con đã ý thức được trách nhiệm cùng bổn phận phải làm của mình trong buổi giao thời như bây giờ.

Có thích thì mới làm được. Có thích cách mạng thì con mới dám tin mình làm cách mạng được. Còn Ba, thì Ba không đặt niềm tin vào thiện chí đóng góp của con. **Ba nghi ngờ con nhiều quá**, vì đằng sau bộ mặt quá khừ của con đã có sẵn một lô thành tích mà ba không thể chịu được bất cứ điểm nào.

Ba nói đúng, con còn tự ái ích kỷ, con sai lầm mù quáng, con phóng túng riêng tư thì con không thể làm cách mạng được. Ba thay mặt cách mạng. ba không chấp nhận cái đời sống cá nhân vô lý của con. Và con chỉ thích làm việc với người nào chịu đặt niềm tin nơi con. Bởi vì khi biết chắc có người sẵn sàng tin mình thì con mới làm việc được.

Con là người rất thích tâm sự và thích được cảm thông. Con không muốn mình phải giấu diếm gì hết. Chuyện gì con cũng muốn nói thật. Bởi vì khi nói thật con sẽ thấy nhẹ nhõm trong lòng. Bạn bè, thầy giáo, là những người con nói thật nhiều nhất. Còn đối với gia đình, con ngại nói thật, là vì con sợ những ý nghĩ, những hành động của mình sẽ không phù hợp nổi với cha mẹ, với những bậc họ hàng lớn tuổi.

Những điều mà con nghĩ về cách mạng trong suốt mấy tháng qua, con nhìn nhận là mình có thay đổi lập trường, có thay đổi một chút xíu đời sống cá nhân, có thay đổi một chút xíu cảm nghĩ về tư tưởng mới. Chính những cái chút xíu đó đã chứng tỏ con đang cố gắng nhích từng bước để đi đến chỗ hòa hợp với gia đình, với xã hội. **Nhưng, lạ một điều, là tại sao mỗi lần nghe ba nói là con lại mang cảm tưởng không đẹp với cách mạng?** Có thật cách mạng cũng gò bó và khe khắt như ba nói không? Bao nhiêu cái hăng hái mà con đã tạo dựng trong mấy tháng nay chợt biến mất. Ấn tượng về đời sống tập thể sắp tới đã khiến con chùn chân. Bao nhiêu là khuôn khổ bao nhiêu là kỷ luật cứng nhắc mà ba đã thẳng thắn đưa con nhìn vào thực tế! Thú thật, con ngại quá! Liệu mình có chịu đựng nổi hay không? Hay nửa chừng lại giờ thối thụ động, buông tay? Con nghĩ giá như ba đừng nói gì hết, ba cứ dẫn con đi, chừng gặp trở ngại gian nan nào thì mặc con thăm thía cái khó khăn đó, tự con khắc phục lấy lâu ngày rồi cũng quen đi. Tình cảm tập thể sẽ tạo cho con môi trường sinh hoạt thuận tiện nhất.

Lần kiểm điểm đầu tiên như một lời tự thú, con ngại ngừng khi phải sống trong tâm trạng của kẻ có tội đối với xã hội (mà thật lòng **con đã làm gì nên tội khi con không phải là ngục quân ngục quyền nợ máu với nhân dân như cách mạng của Ba đã khép tội họ và ba đã khép tội con?**) con chưa lần nào gặp phải trường hợp lạ lùng này. Thái độ và sinh hoạt của gia đình nói riêng, cũng như của xã hội bây giờ nói chung, vô tình đã làm cho con có sự so sánh. Và thú thật, giờ chót của buổi kiểm điểm, con chỉ muốn sống lại khoảng đời bình thường cũ. Bởi vì, từ khi ba vạch rõ sự thật mà con đang tưởng tượng sẽ dần thân vào, con cảm thấy mình không đủ khả năng. **Con yếu đuối khi phải sống một mình một ngựa đối phó với bao nhiêu điều mâu thuẫn trong lòng.** Con phải dứt bỏ không còn manh giáp cái đầu óc cũ kỹ của con. Con phải sửa đổi lại tư tưởng, phải làm lại cuộc đời mà trước đây mình đã lầm lẫn, lạc lối. Thú thật, con ngại quá! Con không thích sự thay đổi, không thích sự xóa bỏ, dù một xóa bỏ nhỏ nhặt nhất.

Con vẫn muốn là chính mình chứ không phải là ai khác, ba đừng đóng con trong cái khung Xã hội chủ nghĩa của ba như trái cây vú ép, chín sượng chín sần hay như trái bầu trái bí bỏ vô cái gong để rồi nó chỉ được lớn nhỏ rập khuôn cố định cho ba sản xuất đại trà, có thể trái nó lạ, nó đẹp theo kiểu mẫu nào đó nhưng nó vẫn là bầu bí đúng như bản chất nguyên thủy của nó.